

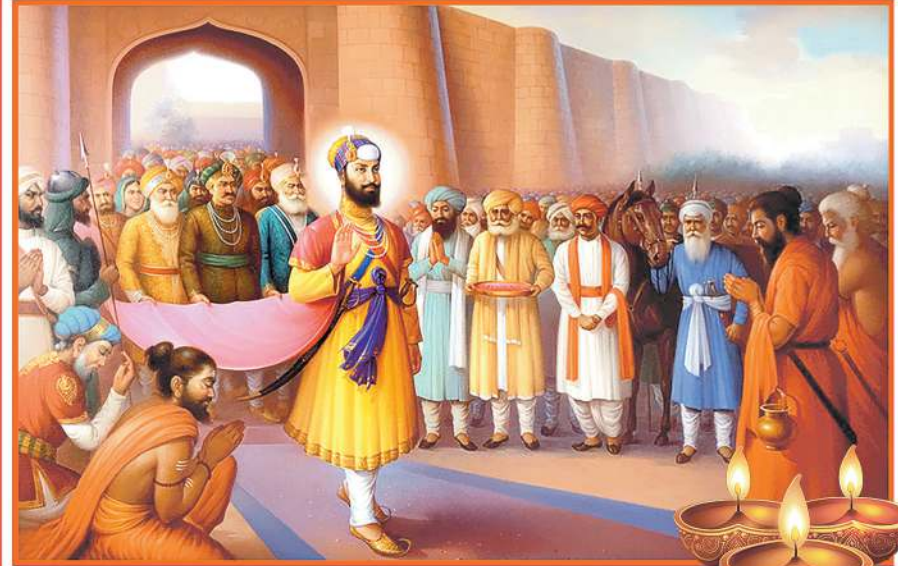
ਸੋਮਵਾਰ, 20 ਅਕਤੂਬਰ, 2025

ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਹਾੜੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਛੋਟੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ

ਨਾਮਸਤਕ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਹੱਕ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਅਕਸਰ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ

ਨਜ਼ਿੱਠ ਲਈ ਛੋਟੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਿਆਂ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਹਸਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ।

52 ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ। ਚਿੱਤਰ : ਖ਼ਿਲਾ

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ 52 ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦਿਨ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਘਿਰ ਦਿੱਤੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਅੱਜ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ

ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ

ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦਾ ਜਬਰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵੀ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉਪਰੰਤ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ

ਬਣਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਲਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੰਦੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 11 ਤੇ)

ਧਰਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਵਸੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਉਤਸਵ ਬਹੁਤ ਗ਼ੈਰਵਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਥੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ਾਇਰੀ, ਸੱਚ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਤੇ ਰੁਹ-ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਤਾਂ ਹਰ ਦਿਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲੋਕ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀਵਾਲੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਕਦਰ ਡੂੰਘਾ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਡਿਆਂ ਸੰਗ ਰਵਾਇਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਦੀਵੇ ਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬਾਲ ਕੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲ ਕੇ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਚਾਵਾਂ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬਦਲਤ ਰੰਗ-ਬਰੰਗ ਬਲਬਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਸਦਕਾ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਗਮਗਾ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਵਸਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੀਪਮਾਲਾ ਦਾ ਅਲੌਕਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਦੀਵਾਲੀ : ਹਨੇਰੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੀਏ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ 'ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਜਗਮਗਾਹਟ ਵਧੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੀ ਮਨਾਂ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਹਨ੍ਹੇਰਿਆਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਗੁੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ ਹਨ।

ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ

ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਲਾਲਚ ਤੇ ਸਵਾਰਥ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜੋਕਾ ਮਨੁੱਖ ਏਨਾ ਲਾਲਚੀ, ਸਵਾਰਥੀ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਭ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਉਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੜੱਪ ਜਾਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਵਜ਼ਿਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਉਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੜੱਪ ਜਾਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਵਜ਼ਿਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਜੀਵਨ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘ ਕੇ ਉਸ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੜੱਪ ਜਾਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਵਜ਼ਿਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਰਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਬਾਬਾ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਨਿੱਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਕੋਲੰਬਸ ਨੇ ਜਿਸ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ 'ਸੈਂਟਾਮਾਰੀਆ' ਵਿਚ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ, ਸ਼ਰਥੇਸ਼ਦਾਨੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬਲੋਚ ਦੇ ਜਿਸ ਬਾਟ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਮੁਗਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਲੜੇ, ਮਰਹੱਟਾ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਢਾਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ, ਜਿਸ ਰਾਕੇਟ-ਲਾਂਚਰ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਚੰਦਰਮਾ ਤੇ ਮੰਗਲ ਗ੍ਰਹਿ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ, ਅੱਜਰਾਂ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕਲਾ ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਬਾਬਾ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਕਿਰਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨੌਬਲ

ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਗੁਰੂ ਦੇਵ ਟੈਗੋਰ ਜੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ 'ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ! ਮੈਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੱਲ ਲੈ ਚੱਲ'। ਚਿਰਾਗ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਫੈਲਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਤਿਉਹਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਚਿਰਾਗ ਅਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਚੌਰਿਚੌਰੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਸੰਗ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇਡਾਂ, ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਤਿਉਹਾਰੀ ਰਾਤ ਚਾਨਣ ਦਾ ਡੱਗਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ-ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਵਾਲੀ, ਆਸਾਂ ਵਾਲੀ, ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਾਲੀ, ਪਟਾਕਿਆਂ ਵਾਲੀ-ਦੀਪਾਵਲੀ ਭਾਵ ਦੀਵਾਲੀ। ਦੀਵਾਲੀ ਰਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਜਗਮਗਾਹਟ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮਾਤਰ ਤੇ ਇਕ-ਦਿਵਸੀ। ਯਕੀਨਨ, ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਡਰਮਾ ਹੈ।

ਬਨਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਧੁੱਧਿਆ ਨਗਰੀ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮਣ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸੀਤਾ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਦੀ ਇਕ ਡਲੀ ਨਾਲ ਟੋਭਾ ਮਿੱਠਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਬੂ ਲਗਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਵੱਛ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਬਲਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖ ਕੇ, ਹਰ ਦਿਨ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦੀਵੇ ਬਾਲ ਕੇ ਦੀਵਾਲੀ ਵਰਗਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਨਾਉਣੀ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਨੇ: ਨਾ ਤਾਰੀਕੀ (ਹਨ੍ਹੇਰਾ) ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਕੀ ਗਈ, ਚਮਕਤੇ ਸਿਤਾਰੇ ਕੌਂ ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਰੂੰ, ਦੇ ਸੱਚ ਤੇ ਦੇ ਦਿਲ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਲਾਏ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਕੌਂ ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਰੂੰ। ਯਕੀਨਨ, ਦੀਵਾਲੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਕੀ ਮਹਿਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਚੌਕਾਂ, ਝੁੰਗੀ-ਝੁੰਗੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਵਿਚ ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਕਿੱਥੇ ਰਾਜਾ

ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਪੈਗਾਮ

ਭੋਜਨ ਦੇ ਕਿੱਥੇ ਗੰਧੂ ਤੇਲੀ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਕੀ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਮੁਹੱਬਤ, ਸਦਭਾਵਨਾ, ਆਪਸੀ-ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਬਗ਼ੈਰ, ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਬੈਂਦੇ, ਉਥੇ ਤੇ ਲੋਗਾਂ ਨਹੀਂ? ਕਿੱਥੀ ਅਫ਼ਸ਼ਨਾਨਾਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਪੈਟੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅੱਜ ਵੀ ਭੁੱਖੇ ਦਿਸ਼ਾਂ ਬਦਲ, ਕਿਨਾਰੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਢੰਗ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਾਹਰ ਫੂਕ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੰਬ-ਪਟਾਕੇ, ਸ਼ੇਰ-ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਵਾਪਾ ਕਰਨਾ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਅਨੁ-ਬਹਿਰੇ ਨਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇ। ਜੁਆ-ਸੱਟਾ, ਪਵਿੱਤਰ ਤਿਉਹਾਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਅਮੀਰ-ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਗਿਆਨ, ਸਾਖਰ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ, ਸੰਸਮ, ਨਿਮਰ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਸਮਾਜ ਨਹੀਂ ਉਸਾਰ ਸਕੇ। ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਈਰਖਾ, ਸਾੜਾ, ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਘਾਲੇਬਾਜ਼ੀ, ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਦ, ਖੇਤਰਵਾਦ, ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੋ। ਉਪਾਹ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਦ, ਜਾਤੀਵਾਦ, ਸ਼੍ਰੇਣੀਵਾਦ, ਵੱਖਵਾਦ ਤੇ ਭੂਮਿਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਿਆਣਪ

ਲੋਕ ਨਾਥ ਸ਼ਰਮਾ

ਹੈ। ਫੇਕੇ ਤੇ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੇ ਐਲਾਨਾਂ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਹੋਰਾ ਦੇਈਏ, ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਕਕ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ ਤੇ ਮਾਨਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਪਰਿਚਾਣੀਏ। ਜਾਤ ਨਹੀਂ, ਜੋਤ ਨੂੰ ਪਰਿਚਾਣੀਏ। ਰੰਗ, ਨਸਲ, ਕੁਲ-ਵੰਸ਼ ਵਾਲੀ ਕੋੜੀ ਤੇ ਸੋੜੀ ਸੋਚ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢੀਏ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਚਲੀ ਸੰਗੀਰਣਤਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰੀਏ, ਮਿਲਜੁਲ ਕੇ ਚੱਲੀਏ, ਜੁੜ ਕੇ ਵਸੀਏ। ਰਲ ਕੇ ਰੱਸੀਏ। ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚੌਖੁਆਈ ਦੀਵਾ ਬਾਲੀਏ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰਲਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਜਗਮਗਾ ਉਠੇਗਾ। (ਲੇਖਕ ਦਸ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਐਮ. ਏ. ਪਾਸ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ ਸਟੇਟ ਐਵਾਰਡੀ ਹੈ) ਮੋਬਾਈਲ : 94117-76877

ਆਓ, ਜਾਣੀਏ ਦੀਵਾਲੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਰੌਚਿਕ ਤੱਥ

ਦੀਵਾਲੀ

ਮਨਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦੇ 14 ਸਾਲ ਦਾ ਬਨਵਾਸ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਧੁੱਧਿਆ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ 52 ਰਾਜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸੇ ਸਮੂਹ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਓ ਇਸ ਪਾਵਨ ਤਿਉਹਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੇਹੱਦ ਰੌਚਿਕ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ

ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਆਸਵੰਦ ਹੋਣ', 'ਰੋਸ਼ਨ ਭਵਿੱਖ ਹੋਣ' ਅਤੇ 'ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਹਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਘਰ ਨਿਕਲ ਪਿਆ ਸੀ।

ਜੇਨ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਤੀਰਥੰਕਰ

ਇਸ ਦਿਨ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ 'ਧਨ-ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਦੇਵੀ' ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ 'ਮਾਤਾ ਲਕਸ਼ਮੀ' ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਦਿਨ ਮਾਤਾ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਪਟਾਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪਟਾਕੇ ਤੇ ਪਟਾਕੇ ਬਣਾਏ ਤੇ ਵੇਚੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਸਾਲ 2024 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਵੇਚੇ ਗਏ ਪਟਾਕਿਆਂ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕੀਮਤ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 6 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪਟਾਕੇ ਤਾਂ 'ਪਟਾਕਾ ਨਗਰੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਵਾਕਸੀ ਵਿਖੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਤਪਾਦਨ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨਾਲੋਂ ਸੱਤ ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ

ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ

ਜੇ ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਬਾ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਜੀ ਦੀ ਦਰਸਾਈ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਦਿਵਸ, ਜੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਹਰ ਰਾਜ ਮਿਸ਼ਨਰੀ, ਤਰਖਾਣ, ਅੱਜਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਭ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਓ ਇਸ ਸ਼ੁੱਭ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਉੱਚ-ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਗਿਆ ਕਰੀਏ।

-ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਦਸਮੇਸ਼ ਸੀ. ਸੀ. ਸਕੂਲ, ਦਸਮੇਸ਼ ਨਗਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ। ਮੋਬਾ: 98722-07166

